

Łukasz Kamiński, Petr Blažek, Grzegorz Majewski, *Ponad granicami. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej*, Oficyna Wydawnicza-ATUT, Wrocław 2009, ss. 267

Nakładem Oficyny Wydawniczej-ATUT w 2009 r. we Wrocławiu ukazała się praca polsko-czeskiego zespołu historyków w składzie – Łukasz Kamiński, Petr Blažek, Grzegorz Majewski, zatytułowana: *Ponad granicami. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej*. Tytuł pracy, podobnie jak i okładka książki, sugerują, iż praca poświęcona jest polsko-czechosłowackiej inicjatywie opozycyjnej z lat osiemdziesiątych – Solidarności Polsko-Czechosłowackiej (SPCz), powstałej na początku dekady, lecz szczególnie aktywnej dopiero kilka lat później. Jednak Czytelnika czeka poważna niespodzianka. Ponad sto czterdzieści początkowych stron, a więc przeszło połowa książki, poświęcona jest szeroko rozumianym relacjom polsko-czechosłowackim od okresu dwudziestolecia międzywojennego, poprzez drugą wojnę światową, po dekady powojenne. Materiał ten – dość interesujący – zaskakuje jednak swą objętością i profilem. W zasadzie powinien mieć tylko charakter wprowadzający, a nie stanowić przeszło połowy pracy.

Generalnie materiał odpowiadający tematowi pracy rozpoczyna się dopiero na stronie 146, kiedy Autorzy opisują opozycyjne kontakty polsko-czechosłowackie z pierwszej połowy lat osiemdziesiątych. Jednak i w tej właściwej części pracy Czytelnik rychło nabiera przekonania, iż Autorom chodziło nie tyle o wnikliwe ukazanie tej ważnej, ponad granicznej inicjatywy opozycyjnej, co ogólne nakreślenie nieformalnych relacji polsko-czechosłowackich. W takim wypadku znacznie poważniej powinien być potraktowany wątek emigracyjny (w pracy na ten temat zamieszczono zaledwie kilka akapitów)¹, sprawa niezależnych kontaktów religijnych² czy kwestia subkultur

---

¹ Por.: A. Kobus, *Niezależne kontakty polsko-czechosłowackie w schyłkowej dekadzie porządku jałtańskiego*, Piotrków Trybunalski 2008.

² Szerzej: M. Szczepanowicz, *Kurierzy słowa Bożego*, Kraków 2007.

młodzieżowych, wzajemnie się przenikających np. przy okazji festiwalu rockowych w wielkopolskim miasteczku Jarocin, a których relacje również stanowiły płaszczyznę niezależnych powiązań polsko-czechosłowackich. Autorzy książki potraktowali ten wątek bardzo pobieżnie, jednak w zasobach Instytutu Pamięci Narodowej odnośnie do tego zagadnienia niewątpliwie znajdują się poważniejsze partie materiałów, choć wystarczyłyby i same relacje uczestników wspomnianych festiwalu, czy byłych aktywnych członków ówczesnych subkultur³.

Podsumowując, tekst sprawia wrażenie dość niejednorodnego materiału. Bardzo dobre partie są przeplatane fragmentami zdecydowanie słabszymi z dość dziwnie konstruowanym aparatem naukowym. Np. szereg przypisów nie zawiera odsyłaczy do konkretnych stron. Tym niemniej wartościowe merytorycznie fragmenty rekompensują te niedociągnięcia. Za szczególnie cenną piszący uważa część pracy autorstwa P. Błażka poświęconą działalności czechosłowackich służb specjalnych na terenie PRL w latach osiemdziesiątych. Książka uzupełniona została przez zbiór interesujących, w wielu wypadkach nie publikowanych wcześniej zdjęć dokumentujących podziemne kontakty polsko-czechosłowackie.

Andrzej Kobus

(Instytut Historii UJK, Filia w Piotrkowie Trybunalskim)

---

³ K. Lesiakowski, M. Perzyna, T. Toborek, *Jarocin w obiektywie bezpieki*, Warszawa 2004.